

Uchwała Nr
Rady Gminy Górzycza
z dnia

Projekt uchwały
Dzieln. Nr 3 / XIV

w sprawie zaopiniowania projektu planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”

Na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 ze zm.) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446), Rada Gminy Górzycza

uchwała, co następuje:

- § 1. Opiniuje pozytywnie projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin” przedstawiony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Górzycza.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

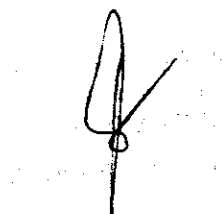
Uzasadnienie

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, pismem z dnia 21 marzec 2016 r., znak: WPN-I.0220.9.2015.AI, zwrócił się o zaopiniowanie projektu planu ochrony rezerwatu przyrody „Pamięcin”. Obowiązek uzyskania takiej opinii wynika z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 ze zm.)

Rezerwat przyrody „Pamięcin” został utworzony zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 27 października 1972 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 53, poz. 283).

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowiska roślinności stepowej.

W związku z powyższym, uważa się za stosowne pozytywne zaopiniowanie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized capital letter 'A' with a vertical line extending downwards from its base.

Zarządzenie
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia2016 r.
w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody
„Pamięcin”.

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2015.1651. j.t.) zarządza się, co następuje.

§ 1. 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”, zwany dalej rezerwatem.

2. Plan ochrony rezerwatu w części pokrywającej się z obszarem ochrony ptaków Natura 2000 i obszarem o znaczeniu dla Wspólnoty sieci Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 (zwanym dalej Obszarem Natura 2000) uwzględnia zakres planu zadań ochronnych, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody.

§ 2. 1. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowiska roślinności stepowej.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1 są:

- 1) położenie na krawędzi doliny Odry, rozciętej rozległym wąwozem ze stromymi zboczami oraz krawędziami;
- 2) naturalny proces zarastania terenów otwartych będący wynikiem położenia w strefie roślinno-klimatycznej lasów liściastych zrzucających liście na zimę;
- 3) zaawansowany proces zarastania muraw kserotermicznych - występowanie na połowie powierzchni zbiorowisk leśnych i zaroślowych;
- 4) reliktowy charakter zbiorowiska roślinności stepowej jako roślinności ciepłolubnej utrzymującej się wyłącznie dzięki specyficznym warunkom siedliskowym oraz działalności człowieka (ekstensywnej gospodarce pasterskiej i łąkowej).
- 5) wyznaczenie Obszaru Natura 2000 i objęcie jego granicą istniejącego wcześniej rezerwatu;
- 6) zidentyfikowanie w granicy rezerwatu dwóch przedmiotów ochrony Obszaru Natura 2000, jarzębatki (*Sylvia nisoria*) o kodzie A307 oraz siedliska przyrodniczego murawy kserotermicznej (*Festuco-Brometea*) o kodzie 6210;

- 7) prowadzenie w przeszłości wypasu muraw, zaprzestanie użytkowania i przywrócenie wypasu w ostatnich latach;
- 8) nieopłacalność prowadzenia produkcji rolnej - przeważająca część gruntów to nieużytki;
- 9) położenie rezerwatu w sąsiedztwie użytkowanych gruntów rolniczych;
- 10) brak dróg oraz innej infrastruktury technicznej.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla rezerwatu przedstawia załącznik nr 1.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. 1. Działania ochronne dla rezerwatu w obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji przedstawia załącznik nr 2.

2. Lokalizację obszaru wdrażania działań z zakresu ochrony czynnej rezerwatu, w tym dla siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) przedstawia załącznik nr 8.

§ 6. Opis granic Obszaru Natura 2000, w części pokrywającej się z rezerwatem, w postaci współrzędnych geograficznych punktów ich załamania w układzie PU WG 1992, przedstawia załącznik nr 3.

§ 7. Mapę Obszaru Natura 2000 wraz z granicami rezerwatu przedstawia załącznik nr 4.

§ 8. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony Obszaru Natura 2000 w granicach rezerwatu przyrody przedstawia załącznik nr 5.

§ 9. Cele działań ochronnych na Obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody określa załącznik nr 6.

§ 10. Działania ochronne na Obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i lokalizację tych działań, przedstawia załącznik nr 7.

§ 11. Traci moc zarządzenie nr 49/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody „Pamięcin”.

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od jego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

Załącznik nr 1 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

**Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących
i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla rezerwatu**

Zagrożenia			Sposoby eliminacji lub ograniczenia
Wewnętrzne	Istniejące	Zaprzestanie działań ochronnych, skutkujące w długim okresie czasu sukcesją roślinności a w konsekwencji przekształceniem składu gatunkowego i/lub zmniejszaniem areалу powierzchni otwartych, zajętych przez roślinność stepową, będącą elementem ochrony rezerwatu.	Prowadzenie ekstensywnego wypasu bądź koszenia na powierzchniach otwartych (łąk i muraw) i usuwanie z nich nadmiaru nalotów drzew i krzewów.
Zewnętrzne	Potencjalne	Zwiększenie trofii siedliska w wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej w otoczeniu rezerwatu.	Monitorowanie stanu zachowania roślinności stepowej i procesów zachodzących w rezerwacie.

Załącznik nr 2 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

Działania ochronne w obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji w rezerwacie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Zapobieganie przekształcenia składu gatunkowego i/lub zmniejszania arealu zbiorowisk roślinności stepowej.	Użytkowanie zgodnie z wymogami pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego muraw kserotermicznych 6210. lub Ekstensywny wypas z dopuszczalną obsadą zwierząt 0,4-0,5 DJP/ha (maksymalny 5 DJP) co odpowiada wypasowi stada liczącego około 100 owiec przez kilkanaście dni w roku. Wypas prowadzić corocznie pozostawiając płat 20% całej powierzchni pastwiska, co roku w innym miejscu bądź zaprzestać użytkowania pastwiska raz na 3 lata. bądź Alternatywnie wykaszanie co 3-4 lata, w terminie 15.07-30.09, z usuwaniem skoszonej biomasy.	Powierzchnie z roślinnością stepową przedstawione w załączniku nr 8.
2.	Zapobieganie sukcesji drzew	Co 3 lata, wycinać występujące naloty drzew i krzewów pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni, występujących sporadycznie, usuwając wszystkie naloty robinii akacjowej.	Powierzchnie z roślinnością stepową przedstawione w załączniku nr 8.

Załącznik nr 3 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

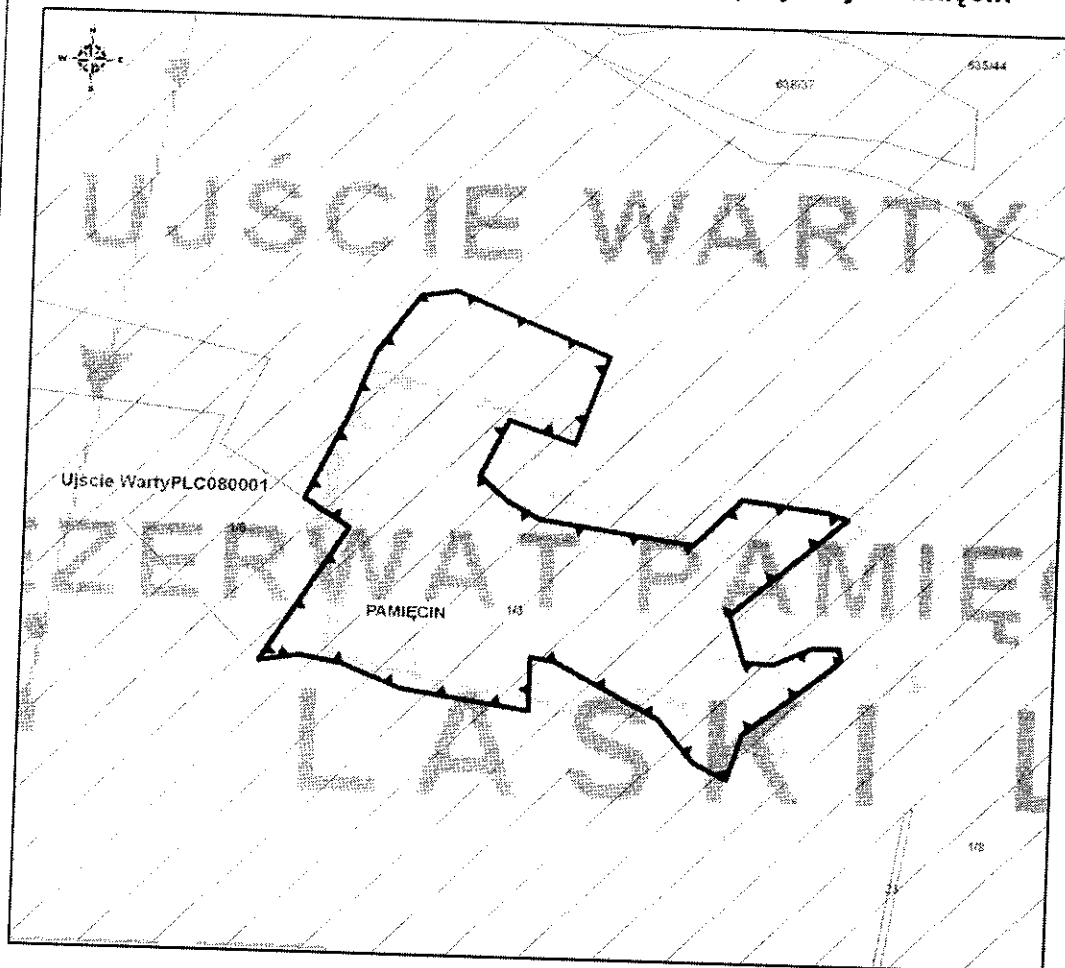
**Opis granic Obszaru Natura 2000, w części pokrywającej się z rezerwatem, w postaci
współrzędnych geograficznych punktów ich załamania PL-1992**

Lp.	Y	X
1	205493,005391	519751,496240
2	205575,065090	519884,796815
3	205531,273195	519912,504963
4	205570,322727	519993,132697
5	205595,683749	520059,098321
6	205636,382667	520115,987694
7	205671,773319	520121,058572
8	205819,757625	520059,866658
9	205789,034811	519973,838082
10	205725,764354	519995,042523
11	205698,727749	519939,519222
12	205725,498396	519916,001531
13	205758,087014	519898,372681
14	205905,215985	519876,325583
15	205950,525857	519922,768915
16	206032,732063	519912,007244
17	206051,205552	519905,813040
18	205941,834529	519808,334687
19	205957,170782	519762,015187
20	205984,965727	519761,114573
21	206020,550016	519777,266877
22	206047,705413	519778,025343
23	206049,630749	519765,223622
24	205957,627707	519691,300521
25	205944,207965	519646,245018
26	205912,225776	519661,975882
27	205877,604468	519703,654925
28	205775,879756	519758,132108
29	205753,511445	519761,848142
30	205753,380092	519708,710207
31	205629,442180	519727,066626
32	205571,483069	519750,821743
33	205532,375971	519758,049964
34	205493,005391	519751,496240

Załącznik nr 4 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r

Mapa Obszaru Natura 2000 wraz z leżącym w jej granicach rezerwatem przyrody

**Mapa obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001
wraz z leżącym w jego granicach rezerwatem przyrody "Pamięcin"**

Legenda:

- Rezerwat Przyrody
- Natura 2000
- Działka ewid.

1:5 000
0 50 100 200 300 400 Meters

Wykorzystano materiały z państwowego
zasobu geodezyjnego i kartograficznego
na podstawie Decyzji Marszałka Województwa
Lubuskiego z dnia 08.02.2011r. N: DN.I.7520.1.2.2011

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony Obszaru Natura 2000 w granicach rezerwatu przyrody

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1.	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		W przypadku seminaturalnego siedliska muraw kserotermicznych, położonego w leśnej strefie klimatyczno-roślinnej, proces przyrodniczy prowadzi stopniowo do zaniku cech oraz powierzchni chronionego siedliska.
	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>) A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)		A04.03 zarzucanie pasterstwa, brak wypasu A03.03 zaniechanie/brak koszenia	Jest prawie pewne, że długotrwały brak prowadzenia zabiegów ochronnych doprowadzi do utraty ekosystemów otwartych i charakterystycznej dla rezerwatu mozaiki siedliskowej terenu, skutkującą eksterycją przedmiotów ochrony rezerwatu i Obszaru Natura 2000.

Załącznik nr 6 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

**Cele działań ochronnych na Obszarze Natura 2000, w części pokrywającej się z
rezerwatem przyrody**

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	Hamowanie procesu sukcesji wtórnej zmierające do utrzymania właściwego stanu ochrony siedliska w obszarze.
2.	A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze.

Załącznik nr 7 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

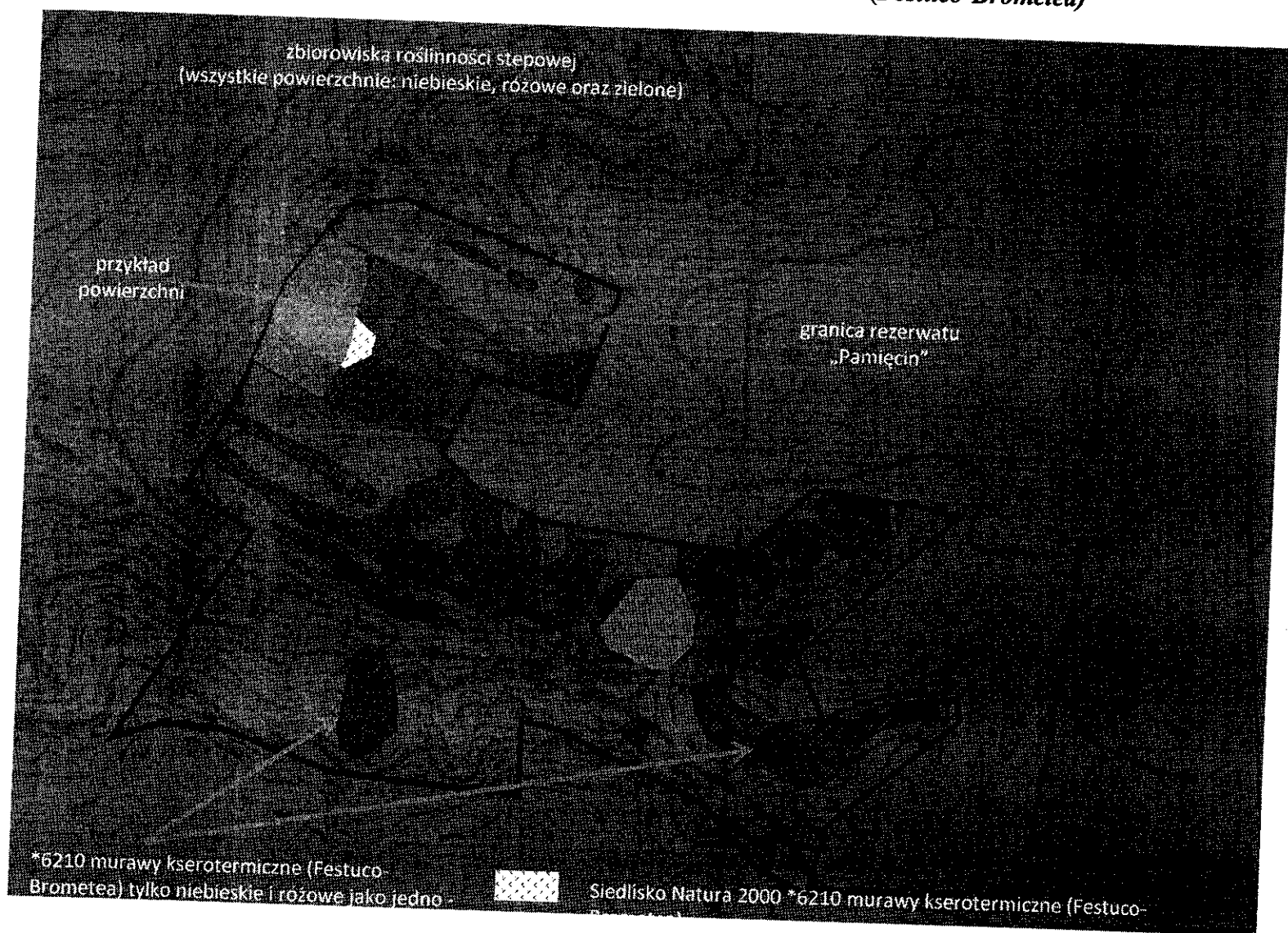
Działania ochronne na Obszarze Natura 2000, w części pokrywającej się z rezerwatem, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

Przedmiot ochrony	Działania Ochronne		
	Nr	Opis zadania ochronnego	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>) A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt oraz ich siedlisk</i>		
	A1	<u>Działanie obligatoryjne:</u> Zachowanie siedliska przyrodniczego stanowiącego przedmiot ochrony obszaru Natura 2000, położonego na trwałych użytkach zielonych poprzez ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych we wskazanych obszarach wdrażania; <u>Działania fakultatywne</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego muraw kserotermicznych 6210.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione na załączniku 8. Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000

	A2	Co 3 lata, wycinać nowo powstające naloty drzew i krzewów, pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni, występujących sporadycznie. Eliminować wszystkie naloty robinii akacjowej.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione na załączniku 8.	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>				
6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	C1	Monitoring wykonać co 5 lat w oparciu o wskazane dla siedliska założenia metodyczne Państwowego Monitoringu Środowiska.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione na załączniku 8.	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000
A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	C2	Monitoring wykonać co 5 lat w oparciu o wskazane dla gatunku założenia metodyczne Państwowego Monitoringu Środowiska.	Obszar rezerwatu przyrody	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000

Załącznik nr 8 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.

**Lokalizacja obszaru wdrażania działań z zakresu ochrony czynnej rezerwatu, w tym dla
siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)**

Mapa z polami żółtymi w części (prawie całej) pokrytej szrafem, z oznaczeniem granicy rezerwatu i opisem roślinności.

Uzasadnienie

Minister Środowiska, zgodnie z uprawnieniem (Dz. U. 2009.1754), przeprowadził kontrolę aktów prawa miejscowego, w tym zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim nr 49/2012 z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego poz. 2251 z dnia 15.11.2012). Minister stwierdził (pismo DP-074-51/4852/13/AD z dnia 21.02.2013 r.) nieściśłości i uchybienia uzasadniające zmianę zarządzenia w zakresie kompetencji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim podjął, zgodnie z powyższym zaleceniem i uwzględnieniem art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2015.1651. j.t.) oraz treścią rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), opracowanie niniejszego planu ochrony.

Rezerwat przyrody „Pamięcin” utworzono zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 27 października 1972 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 53, poz.283). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowiska roślinności stepowej. Dokumentacje rezerwatu (przygotowany w 2000 roku oraz na lata 2010-2029) informują, że teren obecnego rezerwatu przyrody był jeszcze w latach 60. XX wieku użytkowany rolniczo, prowadzono tu ekstensywny wypas zwierząt gospodarczych. W 1972 roku rezerwat posiadał powierzchnię 2,65 ha. Objęty został ochroną ścisłą, bez gospodarowania. Zaprzeczenie wypasu spowodowało sukcesję krzewów tarniny, głogu i wiązu polnego co przyczyniło się do przekształcenia składu gatunkowego muraw i stopniowej eliminacji gatunków kserotermicznych. W jej wyniku zbiorowiska zaroślowe zajęły wówczas około 20% terenów dawnych muraw (roślinności kserotermicznej). Nastąpiła także naturalna sukcesja drzew: sosny, brzozy i dęba szypułkowego. Obecnie prawie połowę powierzchni rezerwatu zajmują zbiorowiska leśne i zaroślowe. Fakt ten nie dziwi, gdyż rezerwat położony jest w strefie klimatyczno-roślinnej lasów zrzucających liście na zimę i do takiej postaci, z ograniczeniami rzeźby dąży naturalny proces sukcesji roślinnej. Badania roślinności rezerwatu w 1994 roku postulowały zmianę ochrony biernej na czynną. Od 2002 roku rezerwat powiększono do 11,80 ha. Prowadzono także ochronę czynną terenów otwartych obejmującą wypas oraz wycięcie nalotu i podrostu drzew oraz krzewów.

Rezerwat utworzono na krawędzi doliny Odry, rozciętej rozległym wąwozem ze stromymi zboczami oraz krawędziami. Zbiorowiska roślinności stepowej mają reliktowy charakter roślinności ciepłolubnej utrzymującej się wyłącznie dzięki specyficznym warunkom siedliskowym oraz działalności człowieka (ekstensywnej gospodarce pasterskiej i łakowej). W rezerwacie brak dróg oraz innej infrastruktury technicznej. Przeważająca część gruntów rezerwatu to nieużytki, co przy takiej klasyfikacji oraz przemian ostatnich lat w rolnictwie

wskazuje na nieopłacalność prowadzenia na tych gruntach produkcji rolnej. Powyższe, to jest historia obiektu, położenie, warunki i procesy, stanowią podstawowe przyrodnicze determinanty realizacji celów rezerwatu.

Istotnym jest wyznaczenie obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 z przedmiotami ochrony: siedliskiem przyrodniczym muraw kserotermicznych (*Festuco-Brometea*) o kodzie *6120 oraz jarzębatką *Sylvia nisia* o kodzie A307. Dokumentacja planu ochrony rezerwatu identyfikuje także płat roślinności w typie siedliska łąki użytkowanej ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) o kodzie 6510, wskazując na zbiorowisko z dominacją rajgrasu wyniosłego. Informuje jednocześnie o znacznym udziale roślin kserotermicznych i zakładanym celu rezerwatu tej powierzchni - sukcesji w kierunku murawy z elementami kserotermicznymi. Na str. 39 dokumentacja stwierdza, że przekształcenie składu gatunkowego muraw w wyniku zaprzestania gospodarowania charakteryzowało rozwijanie się, kosztem gatunków kserotermicznych, zbiorowisk trawiastych z rajgrasem wyniosłym. Przedstawione tu siedlisko łąk świeżych 6510, określone jako łąka rajgrasowa, należy zatem odczytywać w powyższym kontekście jego powstania.

Ekspansja rajgrasu wyniosłego, jest także jednym z głównych zagrożeń dla siedliska muraw kserotermicznych (*Festuco-Brometea*) wskazanym także w dokumentacji do planu ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 (dalej PO). Powierzchnia ww. siedliska w całym obszarze Natura 2000 wynosi 68,62 ha, z czego w rezerwacie 3,19 ha. Działka rezerwatu, nr 1/3 obręb Pamięcin, gmina Górzycza wpisana jest ponadto w dokumentacji PO do działań ochronnych, w zakresie „systematyczne usuwanie zarośli krzewów i drzew w obrębie wszystkich płatów siedliska (w obrębie płatu dopuszcza się 10% powierzchni zajętej przez drzewa i krzewy)”. Stan zachowania siedliska łąk świeżych w PO oceniono na U1, natomiast w płacie występującym w rezerwacie stan zachowania tej łąki trzeba ocenić jako zły. Jest to raczej degradacja murawy niż łąka „paszowa”. Zalecane, dla siedliska 6510, działanie ochronne czyli maksymalnie dwukrotne koszenie w roku, spowoduje degradację roślinności kserotermicznej, której udział w łące jest duży. Badania wskazują bowiem, że coroczne koszenie w większości przypadków doprowadza do rozwoju ekspansywnych traw, głównie rajgrasu oraz zubożenia charakterystycznego składu gatunkowego muraw. Udowodniono również, że stosunkowo szybko doprowadza do eliminacji gatunków ostnic. Faworyzowanie rajgrasu kosztem roślin stepowych jest ponadto niezgodne z celem ochrony rezerwatu przyrody, a dla tego płatu dokumentacja planu ochrony rezerwatu wskazuje za cel sukcesję w kierunku murawy z roślinnością kserotermiczną. Dodać należy, że powierzchnia rozpowszechnionego w Polsce siedliska niżowych łąk świeżych, w Obszarze Natura 2000 wynosi 214,36 ha, w rezerwacie zaś tylko 1,22 ha, co stanowi zaledwie 0,56% powierzchni.

Wyróżniającym i wskazanym dla ochrony siedliskiem przyrodniczym są zatem murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) o kodzie 6120. Literatura przedmiotu, na terenie Polski, identyfikuje jako główne zagrożenia dla tego typu zbiorowiska jego przekształcenie na drodze sukcesji roślinnej w zarośla, a następnie w las. Roślinność muraw jest stabilizowana i

kształtowana poprzez ekstensywną gospodarkę łąkarską bądź pasterską. Utrzymanie zmienności zbiorowisk i zachowania ich bogactwa florystycznego ich siedlisk (z gatunkami roślin chronionych), co jest ww. celem rezerwatu wymaga podejmowania ochrony czynnej polegającej na przywracaniu bądź utrzymaniu ekstensywnych form użytkowania, takich jak wypas i koszenie. Główną metodą gospodarowania na murawach kserotermicznych jest wypas, rzadziej koszenie oraz doraźnie mechaniczne usuwanie nowych nalotów drzew i krzewów, pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni, występujących sporadycznie i eliminując jednak wszystkie naloty robinii akacjowej.

Dokumentacja planu ochrony rezerwatu stwierdza występowanie na terenie rezerwatu ptaków jak trznadel, jarzębatka, cierniówka, krętogłów i turkawka. Wśród ww. gatunków przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty jest jarzębatka *Sylvia nisoria* (kod A307). Dokumentacja planu ochrony rezerwatu nie ocenia jej stanu zachowania oraz nie zaleca działań ochronnych dla tego gatunku. Stan zachowania gatunku w dokumentacji planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 został oceniony jako właściwy a dynamika siedliska (rozwój zarośli krzewów) gwarantuje stabilność populacji. Nie ma potrzeby aby plan ochrony rezerwatu wprowadzał dodatkowe (specyficzne) działania ochronne dla jarzębatki oprócz planowanych dla muraw (zachowania terenów otwartych). Dokumentacja PO także ich nie przewiduje. Informuje przykładowo, że w kompleksie siedlisk kserotermicznych w Owczarach (położonych w pobliżu rezerwatu) stwierdzono lęgi 6–10 par jarzębatki, a zagęszczenie par w obszarze Natura 2000 wynosiło 1,3 par /10 ha. Orografia terenu rezerwatu, jego położenie na krawędzi doliny Odry oraz planowane działania ochronne dedykowane roślinności stepowej, Służą utrzymaniu mozaikowości użytkowania i stref ekotonowych, na którą składają się trawiaste tereny otwarte i zakrzewienia oraz nasłonecznione skarpy – siedliska preferowane przez ten gatunek.

Poza przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów rezerwatu wynikają z faktu jego położenia, z dala od siedzib ludzkich, w otoczeniu krajobrazów upraw rolnych i niewielkiej enklawy leśnej. Grunty rolne w otoczeniu rezerwatu są utrzymywane w kulturze, o zróżnicowanej uprawie. Od strony zachodniej występują okrajki z tarniną i głógiem oraz wąskie ugory.

Zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody zidentyfikowano zagrożenia, skutki oraz określono sposoby ich eliminacji, które już przedstawiono powyżej. Potencjalnym zagrożeniem może być zwiększenie trofii siedliska w wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej w otoczeniu rezerwatu. Jego przeciwdziałaniem jest monitorowanie stanu zachowania roślinności stepowej i procesów zachodzących w rezerwacie. Analiza zebranych danych będzie podstawą do ewentualnego podjęcia racjonalnych działań ograniczających bądź eliminujących to zagrożenie.

Cały obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną. Zachodzi konieczność ingerowania w naturalne procesy zmieniające postać rezerwatu i przyjęty prawie 45 lat temu cel ochrony. W

obszarze ochrony czynnej, zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, określono działania ochronne precyzując: rodzaj, zakres i lokalizację. Ich celem jest zapobieganie naturalnemu procesowi sukcesji roślinności poprzez wprowadzenie ekstensywnego użytkowania muraw poprzez wypas bądź alternatywnie koszenie oraz usuwanie pojawiających się samosiewek i odrostów krzewów i drzew, zwłaszcza robinii akacyjowej. Niezbędnym działaniem jest monitoring skutków prowadzonych działań, którego wskaźnikiem będzie monitoring stanu chronionego siedliska i gatunku. W konsekwencji będzie to podstawowa informacja dla dalszych działań ochrony rezerwatu.

Nie wskazano w rezerwacie obszarów i miejsc udostępnionych do celów i działalności wyróżnionej w art. 20 ust. 3 pkt. 5 i pkt. 6 ustawy o ochronie przyrody. Nie ma potrzeby ustaleń do lokalnych i regionalnych dokumentów planistycznych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych.

Plan ochrony rezerwatu opracowano zgodnie z powinnością wynikającą z art. 20 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, w zakresie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28 tej ustawy, zawiera on: opis granic obszaru, mapę obszaru, identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony obszaru, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego za ich wykonanie i miejsca/obszary ich wdrażania. Nie zidentyfikowano potrzeby i nie wskazano zmian, do lokalnych i regionalnych dokumentów planistycznych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000. Nie określono terminu i potrzeby sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru Natura 2000.

Najistotniejszym zagadnieniem planu ochrony rezerwatu, z perspektywy celu obszaru Natura 2000, jest utrzymanie chronionego siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) oraz siedliska gatunku A307 jarzębatka (*Sylvia nisoria*). Temu celowi podporządkowano planowane działania ochronne, niezbędne wobec następstw spontanicznego naturalnego procesu przyrodniczego pozbawionego ingerencji człowieka.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zapewnił udział społeczeństwa w opracowaniu projektu planu ochrony rezerwatu w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.). Informację o przystąpieniu do opracowania projektu planu ochrony podano do wiadomości publicznej poprzez:

- udostępnienie projektu zarządzania na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w dniu
- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w dniu
- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Górzycy, w dniu

- ogłoszenie w prasie o zasięgu wojewódzkim, w dniu

W ramach powyższej procedury wpłynęły/nie wpłynęły do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, następujące/żadne uwagi i/lub wnioski.

Tabela zestawienia uwagi wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa w opracowaniu projektu planu ochrony dla rezerwatu. Wniosek i/lub uwaga

zgłaszający, data zgłoszenia,

Lp.	Wniosek i/lub uwaga zgłaszający, data zgłoszenia	Sposób wzięcia pod uwagę oraz zakres uwzględnienia

Projekt planu ochrony dla rezerwatu został zaopiniowany przez:

- Radę Gminy Górzycza, w dniu, uchwałą

Projekt planu ochrony dla rezerwatu został uzgodniony z Wojewoda Lubuskim w dniu ..., pismem